

Regels, Piksleutel en Encorneelsleutel

Een formele beschrijving van puntentoekenning en lexicografische beslissingsregels

Abstract

This chapter describes the rules governing the construction of De Lijst based on individual Top L rankings. Particular attention is given to methods for resolving tied scores, including the Piksleutel (Pik key) and the Encorneelsleutel (Encorneel key). These keys are presented as lexicographic sorting methods that enable a reproducible, transparent, and consistent ordering.

1. Het reglement

De Lijst ontstaat uit V individuele Top L -lijsten. Iedere deelnemer levert zo'n lijst aan, waarin vijftientig titels in volgorde van voorkeur zijn gerangschikt. Aan deze rangorde worden punten toegekend volgens een lineaire schaal: de nummer 1 ontvangt L punten, de nummer 2 ontvangt $L - 1$ punten, aflopend tot 1 punt voor nummer L .

Door alle punten uit de individuele lijsten op te tellen, ontstaat een eerste rangorde. Wanneer twee of meer titels een gelijke totaalscore behalen, wordt de rangorde nader bepaald aan de hand van aanvullende criteria.

Bij gelijke score wordt eerst gekeken naar het aantal noteringen: de titel die op de meeste individuele lijsten voorkomt, krijgt voorrang. Is ook dat gelijk, dan wordt gekeken naar de hoogste notering. Indien nodig wordt deze vergelijking verfijnd door te kijken naar de op één na hoogste notering en vervolgens naar de daaropvolgende noteringen. Pas wanneer ook deze criteria geen onderscheid opleveren, wordt teruggevallen op de Regel van Encorneel.

2. De Piksleutel

De Piksleutel, genoemd naar prof. dr. Anton F. Pik, is een numerieke sorteersleutel die titels vergelijkt op basis van hun hoogste noteringen. Zij maakt zichtbaar of een titel ergens uitzonderlijk hoog scoort, los van het totale puntenaantal.

Formeel wordt de Piksleutel geconstrueerd door de hoogste notering vóór de komma te plaatsen, gevolgd door de op één na hoogste en de op twee na hoogste notering, elk gewogen met een factor $1/B$. De laagste notering wordt niet meegenomen, omdat deze impliciet vastligt zodra de andere bekend zijn.

De Piksleutel realiseert daarmee een lexicografische ordening: eerst wordt altijd de hoogste notering vergeleken; pas bij gelijkheid tellen de daaropvolgende noteringen mee.

3. De Encorneelsleutel

Wanneer ook de Piksleutel geen onderscheid oplevert, wordt de Regel van Encorneel toegepast. Deze regel verschuift de aandacht van de titels naar de individuele lijsten van de deelnemers.

De Encorneelsleutel, genoemd naar de onvolprezen wijlen prof. dr. ir. Jan P. J. Encorneel, is een lexicografische

sorteersleutel die is opgebouwd uit de posities van de hoogst geplaatste titels binnen een individuele lijst. De positie van de nummer 1 is daarbij doorslaggevend. Indien nodig worden achtereenvolgens de posities van de nummers 2, 3 en volgende titels in beschouwing genomen. De Encorneelsleutel wordt evenals de Piksleutel geconstrueerd door de hoogste notering vóór de komma te plaatsen, gevolgd door de op één na hoogste en de op twee na hoogste notering, elk gewogen met een factor $1/B$.

4. Over puntenverdeling en extremen

De keuze voor een lineaire puntenschaal is niet vanzelfsprekend. Alternatieve systemen bestaan, zoals het niet-lineaire systeem van het Eurovisie Songfestival, waarin de bovenste posities relatief zwaarder wegen.

Bij gelijke scores en een gelijk aantal noteringen kan men kiezen tussen twee benaderingen: het hoogste maximum of het hoogste minimum. Het hoogste maximum benadrukt uitzonderlijke waardering en pieken; het hoogste minimum legt de nadruk op consistentie en brede acceptatie.

In De Lijst is bewust gekozen voor het hoogste maximum, in combinatie met de Piksleutel en de Encorneelsleutel. Deze keuze is normatief, maar expliciet, en maakt het systeem zowel transparant als bespreekbaar.

5. Encorneel en Pik wiskundig

De Piksleutel laat zich wiskundig definiëren als

$$P_{AF} = \sum_{k=1}^V \frac{x_{(k)}}{B^{k-1}}$$

De Encorneelsleutel laat zich wiskundig definiëren als

$$E_{JPJ} = \sum_{k=1}^L \frac{idx(L+1-k)}{B^{k-1}}$$

Hierin is L de lijstlengte, doorgaans 25 en B een getal groter dan V of L . Vanwege leesbaarheid en de gangbaarheid van het decimale talstelsel wordt doorgaans 100 gebruikt.

6. Implementatie

De Piksleutel en de Encorneelsleutel laten zich implementeren in Python met `xlsx` uitvoer. Maar je kan het ook gewoon uit je hoofd en met de hand doen. Wel zo makkelijk, want het stelt feitelijk allemaal geen ene reet voor. Echt...